

KURUM TABİPLERİ VE İŞYERİ HEKİMLERİNİN “YETKİLENDİRİLMİŞ AİLE HEKİMİ” OLMASI ZORUNLU DEĞİLDİR.

HUKUKİ DÜZENLEMELER

I- AİLE HEKİMLİĞİ MEVZUATI:

1- 5258 sayılı Aile Hekimliği Kanunu'nun “Tanımlar” başlıklı 2. maddesinde aile hekimi şöyle tanımlanmakta:

“Madde 2- Aile hekimi; kişiye yönelik koruyucu sağlık hizmetleri ile birinci basamak teşhis, tedavi ve rehabilite edici sağlık hizmetlerini yaş, cinsiyet ve hastalık ayrımı yapmaksızın her kişiye kapsamlı ve devamlı olarak belli bir mekânda vermekle yükümlü, gerektiği ölçüde gezici sağlık hizmeti veren ve tam gün esasına göre çalışan aile hekimliği uzmanı veya Sağlık Bakanlığının öngördüğü eğitimleri alan uzman tabip veya tabiptir. ...”

Kanun'da “yetkilendirilmiş aile hekimi”ne ilişkin başka bir düzenleme bulunmamaktadır.

2- 25.05.2010 tarih ve 27591 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Aile Hekimliği Uygulama Yönetmeliği'nde ise “Yetkilendirilmiş aile hekimleri”nden söz edilmektedir. Yönetmeliğin 25. maddesine göre;

“Yetkilendirilmiş aile hekimleri

MADDE 25 – (1) Bakanlık dışında birinci basamak sağlık hizmeti veren; üniversiteler, askeri birlikler, hastaneler, kurum ve işyerlerinde yetkilendirilmiş aile hekimliği hizmeti verilebilir. Bu kurumlarda Bakanlığın öngördüğü eğitimleri almaları şartı ile herhangi bir suretle istihdam edilen hekimlerin talebi ve kurumlarının teklifi üzerine Valilik onayı ile kendi görev ve sorumluluk alanlarıyla sınırlı olmak kaydıyla, aile hekimliği yetkisi verilir. Kurumlar bu Yönetmelikteki fiziki şartları ve teknik donanımı sağlamakla yükümlüdür. Yetkilendirilmiş aile hekimleri Bakanlıkça belirlenen hizmete özel sözleşmeyle göreve başlatılırlar. Yetkilendirilmiş aile hekimi, aile hekiminin yaptığı iş ve işlemleri yapmakla yükümlüdür.

(2) Yetkilendirilmiş aile hekimi, aile hekimliği görevi dışında kalan hususlarda kendi mevzuat hükümlerine tabidir.

(3) Üniversitelerin aile hekimliği anabilim dallarına ve aile hekimliği uzmanlık eğitimi veren eğitim ve araştırma hastaneleri aile hekimliği klinik şefliklerine kendilerinin talebi ve kurumlarının teklifi üzerine yetkilendirilmiş aile hekimliği yetkisi verilir. Bu birimlerde görev yapan öğretim elemanları kendi görev ve sorumluluk alanları dışında da kişi kaydı yapabilirler.

(4) Yetkilendirilmiş aile hekiminden hizmet alanların aile hekimi seçme hakkı saklıdır.

(5) Aile hekimliği yetkisi verilmemiş olanlar, kurum ve işyerlerinde oluşacak acil durumlarda hastaya gerekli ilk müdahaleyi yapar ve gerekirse hastane acil servisine sevk ederek en kısa süre içerisinde aile hekimini bilgilendirir. Sevk, reçete ve rapor gerektiren acil hallerde kişiyi bilgilendirir ve bilgilendirme notu ile birlikte aile hekimine gönderir. Bu kişilerin aile hekimlerince takip edilmesi zorunludur.”

3- 30.12.2010 tarih ve 27801 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Aile Hekimliği Uygulaması Kapsamında Sağlık Bakanlığınca Çalıştırılan Personele Yapılacak Ödemeler İle Sözleşme Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik’te ise “yetkilendirilmiş aile hekimi”ne ilişkin herhangi bir düzenleme yer almamaktadır.

Yönetmelik’te izin ve ödeme usullerine ilişkin ayrıntılı düzenlemeler de bulunmaktadır, ancak bu maddelerde de “yetkilendirilmiş aile hekimi”ne ilişkin atıf bulunmamaktadır.

4- Sağlık Bakanlığı Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 10.08.2011 tarihinde 81 il valiliğine yönelik yazı hazırlanmış ve ekinde “Bakanlık dışında aile hekimliği hizmeti sunmak isteyen birinci basamak sağlık hizmeti veren kurum ve işyeri hekimlerinin aile hekimliği sunmaya yetkili kılınmasına ilişkin 08.08.2011 tarih ve 25675 sayılı Makam Oluru ile onaylanan “Sağlık Bakanlığı Yetkilendirilmiş Aile Hekimliği Sözleşme Belgesi” yer almıştır.

Sözleşme Belgesi’nin 3. maddesinde, “**İlgili, yetkilendirilmiş aile hekimi olarak görevini Yönetmeliğin 4, 5, 7, 9, 19, 20, 24, 25, 26, 27, 28 ve 29 uncu maddeleri ve bunlarla ilgili talimatlarına uygun olarak yürütmekle yükümlüdür**” denilmektedir. Bu maddeler “aile hekiminin görev, yetki ve sorumlulukları”, “bağışıklama hizmetleri”, “aile sağlığı merkezinin fiziki şartları”, “aile sağlığı merkezinin teknik donanımı”, “sevk evraki, reçete düzenlenmesi”, “tutulacak kayıtlar”, “denetim” gibi başlıklara ilişkindir.

Dolayısıyla “yetkilendirilmiş aile hekimi” de aile hekimiyle aynı görev ve sorumlulukları yerine getirecek; özetle *birinci basamak tanı, tedavi, rehabilitasyon ve danışmanlık hizmetleri, ana çocuk sağlığı ve aile planlaması, kayıtlı kişilerin yaş, cinsiyet ve hastalık gruplarına yönelik izlem ve taramaları, evde veya gezici/yerinde sağlık hizmetlerinin yürütülmesi* gibi hizmetleri verecektir. İcap veya aktif nöbet tutmayacak ancak yangın, deprem, sel felaketi gibi hallerde kendisine görev verilecektir.

Yine Sözleşme Belgesi’nin 4. maddesinin (c) bendine göre, yıllık izin kurum veya işyerine göre belirlenecek, ancak yıllık izinde kurum veya işyeri hekim temin edecektir. 5. maddeye göre ise “yetki belgesi”, Aile Hekimliği Uygulaması Kapsamında Sağlık Bakanlığınca Çalıştırılan Personele Yapılacak Ödemeler İle Sözleşme Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin “Sözleşmenin kendiliğinden sona ermesi” başlıklı 12., “Sözleşmenin yetkili merci tarafından sona erdirilmesi” başlıklı 13. ve “Sözleşmenin ihtaren sona erdirilmesi” başlıklı 14. maddelerine göre iptal edilebilecektir.

Sözleşme Belgesi’nde “**Aile hekimine yapılacak ödemeler**” başlıklı 16. ve “**Geçici aile hekimine yapılacak ödemeler**” başlıklı 17. maddelerinden ise söz edilmemiştir.

II- İLGİLİ DİĞER MEVZUAT:

1- Konu işyeri hekimliği mevzuatı açısından incelendiğinde “yetkilendirilmiş aile hekimi”ne ilişkin herhangi bir düzenlemeye rastlanmamaktadır. 27.11.2010 tarih ve 27768 sayılı İşyeri Hekimlerinin Görev, Yetki, Sorumluluk Ve Eğitimleri Hakkında Yönetmeliğin “Kapsam” başlıklı 2. maddesinde,

“MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu kapsamında yer alan ve devamlı olarak en az elli işçi çalıştırılan işyerleri ile toplum sağlığı merkezlerini ve eğitim kurumlarını kapsar.”

denilmiş ve devamında iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinde görevli işyeri hekimlerinin nitelikleri, eğitimleri, belgelendirilmeleri, görev, yetki ve sorumlulukları ile işyeri hekimliği hizmeti verecek toplum sağlığı merkezlerinin yetkilendirilmesi ve çalışma usul ve esasları sıralanmıştır.

2- Kurum hekimleri yönünden de 10.02.2005 tarih ve 25723 sayılı Kurum Tabipliklerinin Standardına Dair Sağlık Bakanlığı Tebliği'nde düzenleme bulunmadığını belirtmek gerekir. Nitekim Tebliğin 4. maddesinde *“Tanımlar”* yapılmakta olup;

“Tanımlar

Madde 4 - Bu Tebliğde geçen;

e) Kurum Tabipliği: Kamu kurum ve kuruluşlarında kurum personeline yönelik koruyucu sağlık hizmetleri ile birinci basamak ayaktan teşhis, tedavi ve rehabilite edici sağlık hizmetlerinin verildiği, hizmet kapasitesi bu Tebliğ ile belirlenen birimleri, ifade eder.”

denilmekte, 10. maddesinde *“Sorumlu kurum tabibi”*, 11. maddesinde *“Kurum tabipleri”* tanımlanmakta ve görevleri sayılmaktadır. Bu maddelerde de *“yetkilendirilmiş aile hekimi”*ne ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır.

3- Yürürlükteki Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Uygulama Tebliği'nin *“Sağlık Hizmeti Sunucuları”* başlıklı 2. maddesinde,

“(1) 5510 sayılı Kanun gereği sağlık hizmeti sunucuları Sağlık Bakanlığınca aşağıdaki şekilde basamaklandırılmıştır.

2.1. Sağlık Kuruluşları

2.1.1. Birinci Basamak Resmi Sağlık Kuruluşu

(1) Kamu idareleri bünyesindeki kurum hekimlikleri, sağlık ocağı, verem savaş dispanseri, ana-çocuk sağlığı ve aile planlaması merkezi, sağlık merkezi ve toplum sağlığı merkezi ile Sağlık Bakanlığı tarafından aile hekimi olarak yetkilendirilen aile hekimleri, 112 acil sağlık hizmeti birimi, üniversitelerin medikososyal birimleri, Türk Silahlı Kuvvetlerinin birinci basamak sağlık üniteleri, belediyelere ait poliklinikler.

2.1.2. Birinci Basamak Özel Sağlık Kuruluşu

İş yeri hekimleri, “Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik” kapsamında açılan özel poliklinikler, “Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Sunulan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik” kapsamında açılan ağız ve diş sağlığı hizmeti veren özel sağlık kuruluşları.”

denilmektedir.

Dolayısıyla hem kurum hekimlikleri, hem aile hekimleri olarak yetkilendirilen aile hekimleri (*işyeri hekimleri kastedilmiş olmalı*), hem de işyeri hekimleri sağlık hizmeti sunucusu olarak tanımlanmaktadır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

1- Görüldüğü gibi 5258 sayılı Kanun'un düzenlemediği "*yetkilendirilmiş aile hekimi*", yalnızca Aile Hekimliği Uygulama Yönetmeliği'nde tek bir maddeden ibaret bir düzenleme ile getirilmektedir.

Bu maddede bir taraftan "*kurum ve işyerlerinde yetkilendirilmiş aile hekimliği hizmeti verilebilir*" denilerek bu husus tercihe bırakılmakta; diğer taraftan ise aile hekimliği yetkisi verilmemiş olanların, *kurum ve işyerlerinde oluşacak acil durumlarda hastaya gerekli ilk müdahaleyi yapacağı, gerekirse hastane acil servisine sevk edeceği, ancak reçete ve rapor gerektiren durumlarda aile hekimine göndereceği* de düzenlenmektedir.

Böylece kurum ve işyeri hekimlerinin reçete/rapor düzenleme yetkisi ortadan kaldırılmak ve aile hekimliği zorunlu bir "tercih" haline getirilmek istenmektedir.

Oysa **Kanun'da yer almayan bir düzenlemenin Yönetmelik'le getirilmesi hukuka aykırıdır.**

2- Öte yandan kimi İl Sağlık Müdürlükleri tarafından da; kurum ile işyeri hekimlerinin reçete/rapor düzenleme yetkisine sahip olması için öncelikle "*Yetkilendirilmiş Aile Hekimliği Sözleşme Belgesi*" almaları gerektiği, adlarına yetki belgesi tanımlanan kurum ve işyeri hekimlerinin sadece aile hekimliği bilgi sistemi (AHBS) üzerinden kendilerine kayıt ettikleri kişilere reçete düzenleyebilecekleri, **bu nedenle halen yetkilendirilmiş aile hekimliği belgesi bulunmayan kurum ve işyeri hekimlerinin yetkilendirilmiş aile hekimliği belgesi almaları gerektiği duyurulmaktadır.**

Oysa yukarıda belirttiğimiz gibi hem Yönetmeliğin ilgili maddesinde, hem de Sağlık Bakanlığı'nın yazısında ve düzenlediği Sözleşme Belgesi'nde "*yetkilendirilmiş aile hekimi*" olmanın isteğe/tercihe bağlı olduğu belirtilmektedir. Dolayısıyla sağlık müdürlüklerinin bu yöndeki duyuru ve açıklamaları, Yönetmelik düzenlemesine ve Bakanlık yazılarına da aykırıdır.

3- Kaldı ki "*yetkilendirilmiş aile hekimi*" tercihi/zorunluluğu diğer hukuka aykırılıkların yanı sıra, hem hekimlerin tabi olacakları mevzuat yönünden, hem mesleki uygulamaları bakımından, hem de iş/işverenleri ile olan ilişkileri yönünden ciddi karmaşaya yol açar niteliktedir. Aile hekimliği uygulamasına daha önce geçen illerde yaşanan deneyimler de bu hususları doğrulamaktadır. Zira;

- Aile Hekimliği Uygulama Yönetmeliği'nde, "*Yetkilendirilmiş aile hekimi, aile hekimliği görevi dışında kalan hususlarda kendi mevzuat hükümlerine tabidir*" denilmektedir. Bu nedenle mevzuat karmaşası yaşanması kaçınılmazdır.
- Kurum ve işyeri hekimlerinin halihazırda mevzuatla tanımlanmış pek çok görev ve sorumluluğu bulunmakta iken, bunlara aile hekimliği hizmetlerinin eklenmesi, asli görevlerin aksaması sonucunu da doğuracaktır. Bu durum, hekimlerin mesleki uygulamalarında karmaşaya yol açacaktır.
- Keza ayrı bir Sözleşme Belgesi imzalandığından, bu durumdaki hekimlerin iki ayrı iş ilişkisi ve işvereni olacaktır. Hangi sözleşmede tanımlanmış görevlere öncelik verileceği belirsizdir.

- Üstelik “yetkilendirilmiş aile hekimi”nin, bu hizmetleri karşılığında ücretlendirilmesi de düzenlenmemiştir. Zira Aile Hekimliği Uygulaması Kapsamında Sağlık Bakanlığınca Çalıştırılan Personele Yapılacak Ödemeler İle Sözleşme Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik’te buna ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Nitekim “yetkilendirilmiş aile hekimleri” ücret ve maaşlarını eski miktarlar üzerinden almaya devam etmektedir.
- Bir diğer sorun da Aile Hekimliği Uygulaması Kapsamında Sağlık Bakanlığınca Çalıştırılan Personele Yapılacak Ödemeler İle Sözleşme Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik’te düzenlenen “kazanç getirici iş yapma yasağı”ndan kaynaklanmaktadır. Tek bir kurum veya işyerinde çalışan kurum ve işyeri hekimlerinin, aile hekimi yetkisi alması sonrasında, ikinci bir yerde işyeri hekimliği yapıp yapamayacakları tartışmalıdır. Bu durumdaki hekimlerden “yetki belgesi” iptal edilenler bulunmaktadır.

Tüm bu hususlar, “yetkilendirilmiş aile hekimi” uygulamasının yarattığı/yaratacağı karmaşa ve belirsizlikleri ortaya koymaktadır.

4- Sonuç olarak tekrar belirtelim ki Aile Hekimliği Uygulama Yönetmeliği’nin, 5258 sayılı Kanun’da yer almayan ve bir takım kısıtlamalar içeren bir düzenleme getirmesi hukuka uygun değildir. Bu nedenle Türk Tabipleri Birliği tarafından açılan davada “yetkilendirilmiş aile hekimi” düzenlemesinin de iptali istenmiştir.

Öte yandan Aile Hekimliği Uygulama Yönetmeliği’nin 25. maddesinde ve Sağlık Bakanlığı Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün 10.08.2011 tarihli 81 il valiliğine yönelik yazısında “yetkilendirilmiş aile hekimliği”nin zorunlu olmadığı, “isteyenlerle sözleşme yapılacağı” belirtilmiştir.

Dolayısıyla kurum tabipleri ve işyeri hekimlerinin, reçete/rapor düzenleyebilmeleri için “yetkilendirilmiş aile hekimi” olma zorunlulukları bulunmamaktadır. Yürürlükteki Sağlık Uygulama Tebliği hükümleri de bu yöndedir.

Bilginize sunulur. 27.01.2012

**İstanbul Tabip Odası
Hukuk Bürosu**